

Варшавське повстання та його наслідки

Перед гмачем, який має нагоду оглядати те, що ще залишилося у Варшаві, відкривається жалюзя карта руйн і знівечення. Всюди відносять почорнілі від диму румовища, розвалені доми, барикади на вулицях, перекриті трамваї, порожні набіри та численні інші ознаки боротьби, що лют недавно лютувала. Все свідчить про те, що боротьба була якнайзавзятіша.

Ще в 1939 р. Варшава важко потерпіла під час безвиглядного опору проти німецької зброї. Вже тоді лягло румовищами багато блоків домів і вулиці були замкнені в багатьох місцях розвалинами. Все ж таки все те було тільки дрібницею у порівнянні до теперішнього стану. В 1939 р. заціліли були цілі дільниці так, що вже після недовготривалої відбудовної праці, місто дістало знову майже свій нормальний вигляд. Незабаром мали мешканці знову воду, газ та електрику.

Сьогодні. положення зовсім інше. Знищення спричинене в усіх частинах міста двомісячною боротьбою мають справді тотальний характер. Не залишилося майже ні одного будинку в місті, який не був би більше або менше ушкоджений. Особливо завзяті бої відбувалися на окраїнах тих трьох великих осередків бою: Старе Місто, Мокотів та Жolibож, де німецькі війська замкнули були польських повстанців. Тут же через це й найбільші спустошення.

Даремно око знавця Варшави шукатиме за колдівними відомостями будинками. Всюди в старій частині міста повалені доми, заціліли тільки глибокі підвали, де знайшло пристановище й рятують підчас боїв цивільне населення. З варшавського замку також майже нічого не залишилося.

Повстання у Варшаві з метою захоплення міста тривало цілих 9 тижнів, починаючи від 1 серпня 1944 р., год. 5-ої пополудні. Однак цю спробу німецькі збройні сили зведи внівець зараз і початку. Вже після небагатьох днів їм удалося звільнити перехід через місто і через те наладнати знову постачальний зв'язок з частинами, які боролися на східному березі Висли. Таким чином ціль повстання під мілітарним оглядом не могла бути здійснена.

Бої продовжувалися в різних дільницях Варшави з неменшим завзяттям. Німецькі війська прочищували від повстанців вулицю за вулицею, змушували поодинокі групи повстанців капітулювати. Поруч з цим відзначалися також численні службовці різних німецьких установ у Варшаві, особливо Німецької Східної Пошти, які знайшлися серед повстанців. Цілими тижнями вони, оточені ворогом, хоробро відбивали всі атаки. Боротьба йшла аж до тієї хвилини, коли війська також провідник варшавського повстання ген. Бур-Коморовський прийшов до переконання, що й англійці і совети обманули поляків щодо військової допомоги і тому дальший опір не має ніякого змісту. Тоді він рішив піддатися разом з рештками польської „Красної Армії“.

Дня 2. жовтня, в год. 20.20 підписано умови

капітуляції, за якими командування повстанців зобов'язувалося негайно цілковито припинити боєві дії, видати захоплених німецьких воєнків та цивільних інтернованих, усунути барикади і роззброїти військові формуції та перенести їх в німецькі табори для воєнних полонених.

Хоч своєю постановою повстанці поставили себе поза межі міжнародного права, все ж таки і воєнків Красної Армії і жінок, які активно боролися у рядах повстанців, німецьке командування великодушнo рiшнo вважати їх як воєнних полонених.

Впродовж 4—5 жовтня роззброєно чотири польські піхотні полки в складі коло 18.000 людей. Німецька влада встановила також добровільно до варшавського цивільного населення, взявши його під свою опіку. Тих, що не мали іншого пристановища, приміщено в табори в Прушкові, інших розселено у різних школицях Ген. Губернії.

Потраєння, що його пережили не тільки мешканці Варшави, але і посередньо також цілий польський народ, змушувало поляків краще призадуматися над проблемами, що вони досі бачили в іншому світі. Мільони поляків стає тепер ясніше, якої долі вони можуть сподіватися, покладаючися на їхніх дотеперішніх „союзників“, зокрема на большевиків, які не зважаючи на їхні приманливі гасла про „визволення народів“, несуть насправді а глады й загибель для всіх народів, що попадають в їхні руки. Під цим оглядом приклад Варшави дуже повчальний не тільки для поляків, але й для всіх інших народів та одиниць які ще піддавалися оманам і покладали на якісь надії на большевиків, які, мовляв, „ми сять змінитися“. Сьогодні кожному мусить бути ясним, що всякий опір проти німецьких збройних сил, зокрема на сході, є безпосередньо піддержкою для руйнівницького большевизму.

В ДЗЕРКАЛІ ДНЯ

РУЗВЕЛТ НАТИСКАЄ НА ВАТИКАН

Від кількох місяців — пише „Вау Франсез“ — Рузвелт робить натиск, щоб Ватикан увійшов у дипломатичні взаємини з СООР. До цієї цілі вживав він не лише свого представника при Ватикані Тайлора, але крім того ще посилає до Ватикану, як посередників нью-йоркського архієпископа Спізмана та має вислати кардинала Довдженрі.

Один римський часопис цутив навіть поголоску, що ватикансько-советські переговори

вже почалися в Каїрі, що там навіть підписано проект конкордату, вгідно з яким він іменував би єпископів з-поміж кандидатів запропонованих Москвою.

Ті поголоски передчасі. Ватикан не приступив ні до яких переговорів, хоч хто знає, чи в майбутньому на його поставу не вплине те, що-тепер 50 мільонів католиків живе під большевицькою владою.

ЛІВІЦЯ ПРОТИ МОНАРХІЇ

„Мінхенер Нойсте Нахрїхтен“ пишуть: Італійський генеральний штаб розв'язано під натиском лівіци, яка вважала його „озброєним раменем монархії“. Про створення нового генерального штабу покищо не думають, бо ще невідомо, які збройні сили матиме Італія. Лі-

ві партії домагаються остаточної детронізації савойської династії і ставлять домагання, що скасувати італ. поліцію (жарабінерія).

Уряд Бономі у важкому положенні: лівіци хоче, щоб він виразно став на республіканській платформі; правіци — щоб шанували умову про міжпартійну співпрацю.

ПОЛОЖЕННЯ БЕЛЬГІЇ

Після повороту з Лондону, бельгійський прем'єр Спак заявив представникам преси, що головною метою його подорожі було наладнати справу прохарчування, відбудови армії та міжнародного становища Бельгії:

1) У справі прохарчування — пише Авенір стояли до вибору два шляхи: або залишити систему, яку введено за німецьких часів, або зовсім змінити її. Перша розв'язка була б доцільніша, але годі було піти на неї з політичних оглядів, щоб не ляжати на дотеперішніх місяцях людей, які опівтрацювали з німецькою зладю.

Власного збіжжя вистане на 3—4 місяці по 300 грамів хліба на день. Заласів товщів нема. Як до 2—3 місяців не прийде поміч із закордону, Бельгія залишиться без харчових резерв.

2) Слід сподіватися, що до найближчої

весни вдасться відбудувати бельгійську армію Людського матеріалу доволі, але нема чим його озброїти, прохарчувати, нема навіть де примістити, бо всі казарми заняли алянти.

— 3) На кінець Спак признає, що в Бельгії і тепер є 60.000 арештованих; кожного тяжко розглядать 200 справ, що вимагає реорганізації судівництва та іменування нових суддів.

(„Авенір“).

В КІЛЬКОХ РЯДКАХ

— „Ніде не можна помітити якихось ознак ослаблення в німецького воєнка“, пише лондонський часопис „Таймс“ у зв'язку з боями на заході. „Там, де вони мусять відтягнутися, роблять вони це в повному ладі“.

— Новооснований мадлярський уряд культури влаштував у приязності провідника мадлярської нації, Франца Салаїці, свою першу культурно-політичну сесію, на якій промовляв керівник уряду культури, відомий націонал-соціалістичний редактор Коломаж Губай. М.є учасниками було багато провідних представників мадлярського духовенства.

— Суб'єг Чандра Босе відбув у середу попередню нараду з прем. Кейсо.

— Айзенгауер заявив, що на його думку мораль німецького воєнка знаменита. Часопис „Нью Йорк Таймс“ пише: Німці доказали, що вони голні зоружені ж...

З ПРЕСИ

НОВІ ГРЕЦЬКІ ГРОШІ

На днях появляться нові грецькі гроші: більон від 1/2 до 50 драм та банкноти до 5.000 драм. Більон чеканий в атенській мивниці, банкноти друковані в Лондоні.

(Дойче Адрия Цайтунг)

РІВЕНЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПРЕСИ

Паризькі часописи повні революційного вогню — але годі знайти у них добру інформа-

і розташовано недалеко Парижу дивізію М. Клерка, зложеною з колоніальних тубільців, щоб ужити її до здавлення есент. комуністичного перевороту.

(„Еко де Намсі“).

ЧОМУ ПОРТУГАЛІЯ НЕ ВИЗНАЄ ДЕ ГОЛЯ

Як подають з Лісабона, Португалія відмовляється визнати уряд де Голя, як доволі він не опанує комуністичною агітацією, і не приверне ладу на франко-еспанському пограниччі.

(Еко де Намсі)